

सम्पूर्ण - संक्षिप्त - समर्थ

CURRENT AFFAIRS गुरु

UPSC/MPSC मराठी माध्यमात तयारी करणारे विद्यार्थी यांच्या साठी

15th October 2022

FOR DAILY FREE CURRENT AFFAIRS
Follow Our Youtube Channel

 Guru Deekshaa Marathi

INDEX

DAILY CURRENT AFFAIRS NOTES

15th October 2022

1. - जागतिक भूक निर्देशांक:	3
(i) भारतात गव्हाचा अभाव:	3
(ii) अलीकडे झालेले बदल:	3
2. - INS अरिहंत:.....	5
(i) बदल:	5
(ii) INS अरिहंत कशामुळे महत्वाचे आहे?	5
3. - निवडणूक रोखे:.....	6
(i) बदल:	6
(ii) निवडणूक रोखे पहिल्यांदा कधी आणि का आणले गेले?	6
(iii) निवडणूक रोख्यांचे फायदे:	6
(iv) इलेक्टोरल बाँड्स वादग्रस्त का आहेत?	7
(v) निवडणूक रोख्यांबाबत सर्वोच्च न्यायालयाची भूमिका	7
4. - घाऊक महागाई:.....	8
(i) घाऊक किंमत निर्देशांक (WPI) चा अर्थ काय आहे?	8
(ii) WPI मध्ये कोणत्या समस्या येतात?	8
(iii) कोणते पर्याय उपलब्ध आहेत?	8

संपादकीय विश्लेषण 9

1. कर्मयोग मिशन: 9

(i) मिशन कर्मयोगी संबंधित: 9

(ii) कर्मयोगी मिशनचे महत्वाचे घटक: 9

2. खडे जळणे: 11

(i) पंजाब आणि हरियाणा का सहभागी होतात: 11

(ii) भुसभुशीत होण्याला आळा घालण्यासाठी कोणते अडथळे पार करावे लागतील? 11

(iii) अयशस्वी सार्वजनिक प्रयत्नांचे कोणते नकारात्मक परिणाम होतात? 11

(iv) कोणत्या कृती केल्या पाहिजेत? 11

GURU DEEKSHAA IAS

1. - जागतिक भूक निर्देशांक:

भारतात गव्हाचा अभाव:

GS III

विषय→आरोग्याशी संबंधित समस्या

➤ संदर्भ:

- युद्धग्रस्त दक्षिण आशियामध्ये केवळ अफगाणिस्तान हा जागतिक भूक निर्देशांकात भारतापेक्षा खालच्या क्रमांकावर आहे. 121 देशांमध्ये भारत 107 व्या स्थानावर आहे.
- दरवर्षी 16 ऑक्टोबर (रविवार) रोजी पाळल्या जाणाऱ्या जागतिक अन्न दिनाचे उद्दिष्ट आरोग्यदायी आहाराच्या गरजेबाबत जनजागृती करणे हे आहे. UN च्या मते, कुपोषण जगातील सुमारे 10% लोकसंख्येला प्रभावित करते. 2020 पर्यंत पाचपैकी एका लहान मुलाची वाढ खुंटलेली असेल, जी अनेकदा अपुऱ्या पोषणामुळे होते. ही आकडेवारी जगभरातील लोकांचे पोषण सुनिश्चित करण्यासाठी अन्नधान्याचा स्थिर पुरवठा राखणे किती महत्वाचे आहे हे दर्शविते. 2022 च्या ग्लोबल हंगर इंडेक्समध्ये भारत 121 देशांपैकी एकूण 107 व्या क्रमांकावर होता. या तीव्र भुकेच्या समस्येच्या पार्श्वभूमीवर, भारताने जागतिक अन्न दिनाचा वापर संतुलित आहाराला प्रोत्साहन देण्यासाठी आणि तेथील रहिवाशांना पुरेसे अन्न मिळण्याची हमी देण्याची गरज आहे.

- पंतप्रधान नरेंद्र मोदी म्हणाले की, भारत गरज भासल्यास या वर्षीच्या एप्रिलमध्ये झालेल्या परिषदेत इतर देशांना अन्नधान्याचा पुरवठा करू शकतो. डब्ल्यूटीओने सहमती दर्शवल्यास, पृथ्वीवरील प्रत्येकाला पोसण्यासाठी आपल्याकडे पुरेसे अन्नधान्य असल्याचा दावा पंतप्रधान करतात.

अलीकडे झालेले बदल:

- असे दिसते की सहा महिन्यांपूर्वी गोष्टी बदलल्या आहेत. सरकारी आकडेवारीनुसार, अन्नधान्याची उपलब्धता कमी झाली आहे आणि सध्या ती 5 वर्षांच्या नीचांकी पातळीवर आहे. FCI च्या मते, अन्नधान्याचा साठा आवश्यक पातळीपेक्षा अगदीच वरचा आहे. इंडियन एक्सप्रेसने अहवाल दिला आहे की एफसीआयकडे उपलब्ध तांदूळ आणि गहूचे प्रमाण 511.36 लाख टन इतके कमी झाले आहे. मागील वर्षी हा साठा ८१६ लाख टनांपेक्षा जास्त होता. 227.5 टन गहू उपलब्ध आहे.
- परंतु स्टोअरमध्ये अंदाजे 2.8 पट जास्त तांदूळ होते (त्यात न काढलेल्या भाताच्या धान्यासह). यामुळे, अन्नधान्याच्या पुरवठ्याची सामान्य स्थिती स्थिर राहिली, जरी FCI गोदामे चार वर्षांपूर्वीच्या तुलनेत कमी धान्य वाहून नेत होती.

- या वर्षाच्या सुरुवातीला एप्रिलमध्ये एका परिषदेत पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी सांगितले की, भारत आवश्यक असल्यास इतर राष्ट्रांना अन्नधान्याचा पुरवठा करू शकतो. पंतप्रधानांच्या म्हणण्यानुसार, डब्ल्यूटीओ सहमत असल्यास आमच्याकडे पृथ्वीवरील प्रत्येकाला पोसण्यासाठी पुरेसे अन्नधान्य आहे.
- मात्र, सहा महिन्यांनंतर परिस्थिती बदलल्याचे दिसून येते. सरकारी अहवाल असे दर्शवतात की अन्नधान्याची उपलब्धता कमी झाली आहे आणि सध्या ती 5 वर्षांच्या नीचांकी पातळीवर आहे. एफसीआयच्या म्हणण्यानुसार अन्नधान्याचा साठा आवश्यक पातळीपेक्षा थोडा जास्त आहे. द इंडियन एक्सप्रेसच्या म्हणण्यानुसार तांदूळ आणि गव्हाचा एफसीआयचा साठा 511.36 लाख टन इतका कमी झाला आहे. मागील वर्षी हा साठा ८१६ लाख टनांपेक्षा जास्त होता. गव्हाचा साठा 227.5 वर आहे.
- पण तांदूळाचा साठा त्यांच्यापेक्षा जवळपास २.८ पट जास्त होता (असल्या धानाच्या धान्यासह). परिणामी, FCI गोदामांमध्ये चार वर्षांपूर्वीच्या तुलनेत कमी धान्य वाहून नेत असतानाही धान्य पुरवठ्याची सामान्य स्थिती तशीच राहिली.
- स्रोत → हिंदू

2. - INS अरिहंत:

GS III

विषय→संरक्षण संबंधित समस्या

➤ संदर्भ:

- देशाच्या पहिल्या बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्र आण्विक पाणबुडीने (INS अरिहंत) पाणबुडी-लाँच केलेल्या बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्राच्या (SLBM) यशस्वी प्रक्षेपणाने शुक्रवारी भारताच्या दुसऱ्या स्ट्राइक आण्विक क्षमतेची पुष्टी झाली.

बद्दल:

- आण्विक प्रणोदन असलेली पहिली बॅलिस्टिक क्षेपणास्त्र पाणबुडी INS अरिहंत होती, जी संपूर्णपणे भारतात विकसित आणि बांधली गेली होती.
- 1998 मध्ये, 1990 च्या दशकात सुरुवात झालेल्या विकास प्रकल्पाला औपचारिक मान्यता मिळाली.
- त्याच्या डिझाइनवर रशियन अकुला-1 वर्ग पाणबुडीचा प्रभाव होता.
- 2013 मध्ये त्याची अणुभट्टी गंभीर स्थितीत पोहोचल्यानंतर 2016 मध्ये सेवेत आणली गेली. त्या वर्षी, ती प्रकाशित झाली.
- Advanced Technology Vessel (ATV) कार्यक्रमाचा एक भाग म्हणून, हे रशियाच्या मदतीने 20 वर्षांच्या कालावधीत विकसित केले गेले. ते थेट पंतप्रधानांच्या न्यूक्लियर कमांड अथॉरिटीला उत्तर देते.
- INS अरिहंत ही 11-मीटर बीम असलेली 6,000-टन, 110-मीटर लांबीची पाणबुडी आहे.

- 83 मेगावॅटचा प्रेशराइज्ड लाइट वॉटर रिएक्टर जो इंधन म्हणून समृद्ध युरेनियम वापरतो.

INS अरिहंत कशामुळे महत्वाचे आहे?

- अरिहंतमुळे भारत आता आपल्या शेजारी चीन किंवा पाकिस्तानवर 300 मीटर खालीून हल्ला करू शकतो.
- सागरिका, ज्याची रेंज 750 किमी आहे, आणि के-4, ज्याची श्रेणी 3500 किमी आहे, ही दोन समुद्रावर आधारित क्षेपणास्त्रे यासाठी तयार करण्यात आली आहेत.
- पाणबुडीवर आधारित प्रतिबंधक अनेकदा क्षेपणास्त्र हल्ल्यांपासून सुरक्षित असते, जमीन-आधारित क्षेपणास्त्र प्रणालीच्या विपरीत, ज्याला लक्ष्य केले जाऊ शकते आणि नष्ट केले जाऊ शकते.
- संयुक्त राष्ट्र सुरक्षा परिषदेत एकाच वेळी कायमस्वरूपी स्थान न घेता असे करणारा भारत हा एकमेव देश आहे.

• स्रोत→ हिंदू

3. - निवडणूक रोखे:

GS III

विषय→निवडणूक संबंधित समस्या

➤ संदर्भ:

- शुक्रवारी, सर्वोच्च न्यायालयात राजकीय पक्षांना निवडणूक रोखे योजनेतर्गत पैसे उभारण्याची परवानगी देणाऱ्या नियमाला आव्हान देणाऱ्या अनेक याचिकांवर सुनावणी होणार आहे.

बद्दल:

- 2017 चे फायनान्स बिल आणि इलेक्टोरल बाँड योजना या दोन्हींचे अनावरण 29 जानेवारी 2018 रोजी करण्यात आले.
- इलेक्टोरल बाँड कोणतीही भारतीय व्यक्ती, भारतात स्थापन झालेली किंवा स्थापित केलेली कोणतीही व्यावसायिक कंपनी किंवा दोन्हीकडून खरेदी केली जाऊ शकते.
- निवडणुकीशी संबंधित रोखे वैयक्तिकरित्या किंवा मोठ्या प्रमाणात खरेदी केले जाऊ शकतात.
- रोखे रोख प्रमाणेच कार्य करतात ज्यात धारकास त्वरित पूर्ततेचा पर्याय असतो आणि त्यावर कोणतेही व्याज आकारले जात नाही.
- इलेक्टोरल बाँड्स प्राप्त करण्यासाठी पात्र होण्यासाठी, लोकप्रतिनिधी कायदा (RPA), 1951 (1951 चा 43) च्या कलम 29A अंतर्गत राजकीय पक्ष नोंदणीकृत

असणे आवश्यक आहे आणि त्याला मतदानाच्या मतदानाच्या किमान एक टक्के मते मिळाली असावीत. लोकसभेच्या किंवा राज्याच्या विधानसभेसाठी सर्वात अलीकडील सार्वत्रिक निवडणूक.

निवडणूक रोखे पहिल्यांदा कधी आणि का आणले गेले?

- आयकर (आयटी) कायद्यातील सुधारणांद्वारे राजकीय पक्ष घेऊ शकणाऱ्या अज्ञात स्रोतांकडून रोख योगदानाची रक्कम 20,000 रुपयांवरून 2,000 रुपये करण्यात आली आहे.
- प्रशासनाने 2017 च्या अर्थसंकल्पात इलेक्टोरल बाँड्स जारी करण्यासाठी अगदी नवीन कार्यक्रमाचे अनावरण केले.
- मोकळेपणा: भारतीय निवडणुकांची आर्थिक पारदर्शकता वाढवणे हे इलेक्टोरल बाँड कार्यक्रमाचे मुख्य उद्दिष्ट होते.
- ही पद्धत खात्री करते की देणगीदाराची ओळख गोपनीय ठेवली जाते.
- सामान्य लोक त्यांच्या आवडीच्या राजकीय पक्षांना इलेक्शन बाँड्समुळे पैसे सहज देऊ शकतात.

निवडणूक रोख्यांचे फायदे:

- उच्च पारदर्शकता हे राजकीय पक्षांना निवडणूक मंडळ, नियामक संस्था आणि सामान्य जनतेशी खुलेपणाने आणि सत्यतेने संवाद साधण्यास सक्षम करते.

- उत्तरदायित्व सुनिश्चित करण्यासाठी ECI ला उपलब्ध करून दिलेल्या पक्षाच्या बँक खात्यात केवळ निवडणूक रोख्यांच्या पैशाने केलेले योगदान जमा केले जाईल. जमा केलेली संपूर्ण रक्कम कशी खर्च झाली हे प्रत्येक राजकीय पक्षाने स्पष्ट करणे अपेक्षित आहे कारण प्रत्येक देणगी बँकिंग प्रणालीद्वारे परत केली जाते.
- विलंब देय देय खरेदी केवळ काही निवडक बँकांमध्ये प्रवेश करण्यायोग्य असेल ज्यांना सांगण्यात आले आहे आणि तरीही, फक्त धनादेश आणि इलेक्ट्रॉनिक पेमेंट्सना परवानगी असेल. तुम्हाला कोणत्याही प्रकारे भरपाई दिली जाणार नाही.

इलेक्टोरल बाँड्स वादग्रस्त का आहेत?

- विरोधकांच्या मते इलेक्टोरल बाँड्सच्या निनावीपणाचा फायदा फक्त सामान्य जनता आणि प्रतिस्पर्धी राजकीय पक्षांना होतो.
- सरकारी मालकीच्या बँकेद्वारे बाँडची विक्री करून, सरकार आपल्या विरोधकांसाठी (SBI) पैशाचा नेमका स्रोत ओळखण्यास सक्षम आहे.
- गोपनीयतेला धोका आहे कारण बँकेला देणगीदाराच्या ओळखीची जाणीव असेल.
- अन्यायकारक फायदा: परिणामी, सत्ताधारी पक्षाला मोठ्या कंपन्यांकडून पैशाची मागणी करण्याचा आणि त्यांनी नकार दिल्यास त्यांना शिक्षा करण्याचा अधिकार आहे.
- सर्व निवडणूक रोख्यांपैकी 75% पेक्षा जास्त केंद्र-उजव्या पक्षाला दिले गेले.
- निवडणुकांशी संबंध असलेले राजकीय पक्ष आणि व्यवसाय यांच्यातील दुवे त्यांच्या दुर्भावनापूर्ण सहकार्यासाठी एक नवीन मार्ग उघडतात.

निवडणूक रोख्यांबाबत सर्वोच्च न्यायालयाची भूमिका

- जरी हे व्यवहार केवळ पारंपारिक बँकिंग चॅनेलद्वारे झाले असले तरी, सर्वोच्च न्यायालयाने (SC) ठरवले की ही पद्धत निवडणूक रोखे खरेदीदारांची नावे लपवते.
- सर्वोच्च न्यायालयाच्या 2019 च्या निर्णयानुसार सर्व राजकीय पक्षांनी निवडणूक रोख्यांच्या वापराद्वारे गोळा केलेल्या कोणत्याही योगदानाचा अहवाल ECI ला देणे आवश्यक आहे. याशिवाय, वित्त मंत्रालयाने निवडणूक रोखे खरेदीसाठी 10 दिवसांची मुदत पाच दिवसांपर्यंत कमी करण्याची विनंती केली आहे.

स्रोत → हिंदू

4. - घाऊक महागाई:

GS III

विषय→अर्थव्यवस्थेशी संबंधित समस्या

➤ संदर्भ:

- भारतातील घाऊक किमतीची महागाई ऑगस्टमधील 12.4% वरून सप्टेंबरमध्ये 10.7% पर्यंत घसरली, जी भाजीपाला आणि तृणधान्यांच्या किमतीत लक्षणीय वाढ होऊनही 1.5 वर्षातील सर्वात कमी पातळी आहे. एका महिन्यापूर्वी अन्नधान्याच्या किमती 10% पेक्षा कमी वाढल्या.

घाऊक किंमत निर्देशांक (WPI) चा अर्थ काय आहे?

- भारतामध्ये महागाई दर निर्धारित करण्यासाठी हा दृष्टिकोन वापरला जातो. घाऊक महागाई निर्धारित करण्यासाठी वापरला जाणारा निर्देशांक घाऊक किंमत निर्देशांक (WPI) आहे.
- या महागाई दराचे वर्णन करण्यासाठी "हेडलाइन इन्फ्लेशन" हा शब्द वारंवार वापरला जातो. WPI हे वाणिज्य आणि उद्योग मंत्रालयाच्या आर्थिक सल्लागार कार्यालयाद्वारे प्रकाशित केले जाते. CPI साठी आधारभूत वर्ष 2012 किंवा 100 आहे.
- RBI ने 2014 पर्यंत आपल्या बहुतांश धोरण निवडींची माहिती देण्यासाठी WPI चा वापर केला. WPI-आधारित महागाई गणनेने, तथापि, मजबूत

समर्थन प्रदान केले. WPI 697 विविध वस्तूंच्या सरासरी किमतींची यादी करते.

- आरबीआयने 2014 मध्ये आपले धोरणात्मक निर्णय सीपीआयवर आधारित घेणे सुरू केले.

WPI मध्ये कोणत्या समस्या येतात?

- उर्जित पटेल समितीच्या शिफारशींना प्रतिसाद म्हणून आरबीआय कायदा सुधारित करण्यात आला आणि तो आता लवचिक चलनवाढ लक्ष्यीकरण (FIT) वापरतो, ज्यामध्ये CPI महागाई नाममात्र अँकर म्हणून काम करते.
- RBI ला यापुढे WPI महागाईचा वापर करण्याची परवानगी नाही कारण FIT ने CPI चलनवाढीद्वारे किंमत स्थिरतेचे मूल्यांकन करणे अनिवार्य केले आहे.
- सध्याच्या सर्व चलनवाढीच्या अंदाजांसाठी CPI हा पाया आहे.
- जीडीपी/जीव्हीएचे सध्याच्या किमतींमध्ये स्थिर किमतींमध्ये रूपांतर करणे हे आज WPI चे प्रमुख उद्दिष्ट आहे.

कोणते पर्याय उपलब्ध आहेत?

- इनपुट आणि आउटपुटच्या किमती दुप्पट करण्यासाठी वेगळ्या निर्देशांकांचा वापर करून, एखादी व्यक्ती अधिक अचूकतेने GDP मोजू शकते.
- एकल डिफ्लेशन पद्धत जीडीपी/जीव्हीएचा जास्त अंदाज लावते जेव्हा आउटपुट किमतीतील चढ-उतार इनपुट किमतीतील चढ-उतारापेक्षा वेगवान असतात आणि त्याउलट.
- स्रोत→हिंदू

संपादकीय विश्लेषण

1. कर्मयोग मिशन:

मिशन कर्मयोगी संबंधित:

- सप्टेंबर 2020 मध्ये, भारत सरकारने "मिशन कर्मयोगी" या नवीन क्षमता-निर्माण उपक्रमाला मान्यता दिली.
- त्याच्या 46 लाख सरकारी कर्मचार्यांसाठी, ज्यामध्ये सर्व स्तरावरील अधिकारी आणि नागरिकांचा समावेश आहे, हा नागरी सेवा क्षमता वाढीसाठी राष्ट्रीय कार्यक्रम (NPCSCB) कार्यक्रम आहे.
- नवीन भारताच्या दृष्टीकोनाशी सुसंगत आणि भविष्यासाठी लवचिक अशी नागरी सेवा निर्माण करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- गेल्या आठवड्यात स्थापन झालेल्या नॅशनल रिक्रूटमेंट एजन्सीप्रमाणेच, केंद्राच्या मानव संसाधन विकासामध्ये भरतीनंतरची संपूर्ण सुधारणा करण्याचा हेतू आहे.
- 2020-2021 ते 2024-2025 या पाच वर्षांच्या कालावधीत या उद्देशासाठी एकूण 510.86 कोटी रुपये वेगळे ठेवले जातील.
- iGOT-कर्मयोगी वेबसाइटवर, मिशन कर्मयोगी अभ्यासक्रम प्रवेशयोग्य असेल.
- iGOT कार्यक्रमाचा उद्देश संघराज्य आणि राज्य सरकारच्या कर्मचार्यांसाठी प्रशिक्षण सुविधांची क्षमता आणि मूल्य वाढवणे आहे.

- प्रशिक्षण मानकांमध्ये सुसूत्रता आणणे, एकत्रित करता येईल असे शैक्षणिक आणि संसाधने तयार करणे आणि सर्व केंद्रीय प्रशिक्षण संस्थांवर नियंत्रण ठेवणे ही उद्दिष्टे आहेत.
- सरकारी कर्मचार्यांना सेवा प्रभावीपणे आणि उच्च दर्जा देण्यासाठी आवश्यक कौशल्ये प्रदान करणे हा या प्रयत्नाचा मुख्य उद्देश आहे.

कर्मयोगी मिशनचे महत्वाचे घटक:

मानव संसाधन व्यवस्थापनातील सरकारी पद्धती सुधारण्याचे पहिले पाऊल म्हणजे मिशन कर्मयोगी.

त्यात अशी वैशिष्ट्ये आहेत:

- सरकारी कर्मचार्यांना त्यांच्या पात्रतेनुसार जबाबदाऱ्या सोपवणे हे मानव संसाधन व्यवस्थापनाचे (HRshift) प्राथमिक कर्तव्य आहे. आज सर्वसामान्य प्रमाण मानव संसाधन धोरण हे नियमांऐवजी भूमिकांवर केंद्रित आहे.
- वर्ग आणि ऑनलाईन शिक्षण यांचे मिश्रण हे सरकारसाठी काम करताना मिळालेले शिक्षण आहे.
- संस्था, व्यक्ती आणि सामायिक शिक्षण संसाधनांच्या इकोसिस्टमला नागरी कर्मचार्यांनी अनुकूल करणे आवश्यक आहे.
- सार्वजनिक क्षेत्रातील सर्व भूमिका या प्रक्रियेचा वापर करून कॅलिब्रेट केल्या पाहिजेत, जे फ्रेमवर्क ऑफ रोलस, अॅक्टिव्हिटीज आणि कॉम्पिटेन्सीज (FRACs) एक फ्रेमवर्क म्हणून नियुक्त करते.

सर्व शैक्षणिक साहित्याची निर्मिती आणि सर्व सरकारी संस्थांना वितरण देखील या प्रक्रियेचे पालन करेल.

- नागरी कर्मचार्यांनी त्यांच्या स्व-निर्देशित आणि आवश्यक शिक्षणाचा परिणाम म्हणून वर्तणूक, कार्यात्मक आणि डोमेन कौशल्ये विकसित केली पाहिजेत.
- सर्व केंद्रीय मंत्रालये, विभाग आणि त्यांच्या संस्थांनी सामायिक वातावरण तयार करण्यासाठी सहकार्य केले पाहिजे. या रणनीतीमध्ये प्रत्येक कर्मचार्याला वार्षिक सबस्क्रिप्शन शुल्क आकारून एक शिक्षण परिसंस्था तयार करणे समाविष्ट आहे.
- शैक्षणिक संसाधन प्रदात्यांसह सहयोग - या क्षमता-निर्मिती योजनेमध्ये सार्वजनिक प्रशिक्षण संस्था, विद्यापीठे, स्टार्ट-अप आणि स्वतंत्र तज्ञांचा सहभाग समाविष्ट असेल.

GURU DEEKSHAA IAS

2. खड्डे जळणे:

पंजाब आणि हरियाणा का सहभागी होतात:

- अन्नधान्य उत्पादन करण्याची भारताची क्षमता वाढवण्याच्या प्रयत्नात, पंजाब आणि हरियाणाने 1960 च्या दशकात भात आणि गहू पिकांच्या आवर्तनाचा पुरस्कार केला.
- उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी आणि देशाच्या अन्न पुरवठ्याची सुरक्षा सुनिश्चित करण्यासाठी उच्च उत्पन्न देणाऱ्या वाणांची निवड करण्यात आली आणि सिंचनामध्ये महत्त्वपूर्ण सरकारी गुंतवणूक करण्यात आली.
- 1966 ते 1967 दरम्यान, हरियाणामध्ये भात (तांदूळ) उत्पादन 4.97% वरून 20% पर्यंत आणि पंजाबमधील एकूण लागवडीच्या क्षेत्राच्या 6.8% वरून 36.4% पर्यंत वाढले.

भुसभुशीत होण्याला आळा घालण्यासाठी कोणते अडथळे पार करावे लागतील?

- एकदा भात पीक कापणी झाल्यावर, शेतकरी त्यांनी आधीच खरेदी केलेल्या बियाणे ड्रिल मशीन वापरून गव्हाची लागवड करतील.
- भुसभुशीतपणा कमी करण्याच्या आणि शेतमालाच्या किमती वाढवण्याच्या प्रयत्नात सरकार शेतकऱ्यांवर "हॅपी सीडर्स" वापरण्यासाठी दबाव वाढवत आहे.

- सुमारे रु. अनुदान असले तरीही मशीन वर्षभर निष्क्रिय राहिल आणि देखभालीसाठी पैशांची आवश्यकता असेल. ते उपलब्ध करून देण्यासाठी 1 लाखांचा वापर करण्यात आला.
- प्रति एकर आकारला जाणारा खर्च "हॅपी सीडर्स" च्या खर्चापेक्षा लक्षणीय कमी आहे, म्हणून पेंडा जाळण्यासाठी शुल्क आकारणे पुन्हा एकदा अयोग्य आहे.

अयशस्वी सार्वजनिक प्रयत्नांचे कोणते नकारात्मक परिणाम होतात?

- जमिनीची धूप, अति खते आणि कीटकनाशकांच्या वापरामुळे मातीचे आरोग्य खराब होणे आणि पाण्याची घटती पातळी ही हरितक्रांतीच्या काही नकारात्मक बाह्य बाबी आहेत.
- भातपिकांचा प्रादुर्भाव झाल्यामुळे मका, कापूस, तेलबिया आणि ऊसासाठी वापरण्यात येणारी जमीन कमी झाली आहे यात शंका नाही.
- शेतमालासाठी किमान आधारभूत किंमत धोरण, हमीभाव खरेदी आणि निविष्टा अनुदान याद्वारे शेतकऱ्यांना हे चक्र वापरण्यास भाग पाडले जाते.

कोणत्या कृती केल्या पाहिजेत?

- पीक वैविध्यता: किंमत प्रोत्साहन वाढवून आणि विपणन पायाभूत सुविधांचा विस्तार करून, सरकार कमी पाणी-केंद्रित पिकांच्या दिशेने पीक विविधतेला प्रोत्साहन देते.

- प्रभावी उपाय हरियाणा आणि मध्य प्रदेशात वापरल्या जाणाऱ्या "किंमत कमतरता प्रणाली" तंत्राची अंमलबजावणी करून पर्यायी पिकांचे उत्पादन आणि विक्री वाढविली पाहिजे.
- दुसरी निवड तेलंगणा मॉडेल आहे, जी किंमत-आधारित मदत बदलते आणि वार्षिक गुंतवणूक समर्थन रु. 8,000 प्रति एकर.
- विशेष रोजगार सुविधा निर्माण करणे किंवा व्यवसायांना भाड्याने देण्याच्या उद्देशाने गुंतवणूक करण्याची परवानगी देणे हे भाडेत्त्वावरील सेवांसाठी संभाव्य पर्याय आहेत.
- नायजेरिया, राजस्थान, मध्य प्रदेश, गुजरात, उत्तर प्रदेश आणि बिहारमध्ये याची उदाहरणे आहेत, जर राज्याने ऑप-आधारित मदत प्रणाली प्रदान केली. अतिरिक्त पैसे मिळविण्यासाठी शेतकरी ट्रॅक्टर आणि इतर शेती उपकरणे भाड्याने देऊ शकतात.

GURU DEEKSHAA IAS

Guru Deekshaa IAS is happy to announce first ever kannada current affairs magazine for kannada medium aspirants of Karnataka. The three important thumb rules for any competitive exam are

Vijay Kumar G

Founder and Director
Guru Deekshaa IAS

- First-NCERT/STATE syllabus books which helps to develop your understanding on the subjects
- Second-Daily current affairs helped to build your further understanding of the events related to your examination, Apart from knowledge it build the personality of an individual which brings in confidence to face any examination.
- Third-Practice previous year question papers and mock test available in the market to train your mind as per the requirement of the examination.

Thousand miles of journey starts with single step, We at Guru Deekshaa have taken this first step towards empowering you to prepare for civil for services. Now its your turn to start preparation and achieve your dream of becoming IAS/IPS.

CALL US FOR MORE DETAILS

 76 76 74 98 77

JOIN OFFICIAL TELEGRAM FOR MATERIAL AND UPDATES

 @GURU_DEEKSHAAIAS

FOLLOW OUR INSTAGRAM FOR DAILY UPDATES

 GURUDEEKSHAA

